

התינוקות, ולא יירא שמה יסלקוהו.

רב דימי מנהרדעא אמר: כל שכן דגרים טפי, קנאת סופרים תרבה חכמה. מכיון שמחשיבים את השני יתן לב ללמד יפה, שדואג מקנאת חבירו ויסלקוהו מפניו שיביישנו בכני העיר אם לא ילמד יפה.

ואמר רבא: הני תרי מקרי דרדקי חד גרים ולא דייק וחד דייק ולא גרים, אם יש שני מלמדים אחד למד הרבה ויודע טוב ללמוד, אבל אין מדייק בלימוד התינוקות שלא ישתבשו, והשני מדייק היטיב שהתינוקות לא ישתבשו, אבל לא למד הרבה ואינו יודע הרבה ללמוד, **מותבינן ההוא דגרים ולא דייק שבשתא ממילא נפקא.** מושיבין מי שלמד הרבה אף על פי שאינו מדייק, שבמשך הזמן התינוקות יבינו לבד מה הן הטעויות שלימדו אותן ומהו הנכון.

רב דימי מנהרדעא אמר: מותבינן דדייק ולא גרים, שבשתא כיון דעל על. מושיבין מי שמדייק אף על פי שלא למד הרבה, משום שטעויות שנכנסין בזמן הקטנות יכולין להשאר תמיד.

דכתיב בספר מלכים א [פרק יא] "כי ששת חדשים ישב שם יואב וכל ישראל עד הכרית כל זכר באדום".

כי אתא לקמיה דוד, כשיואב הגיע לדוד וסיפר לו שהרג כל הזכרים בעמלק, **אמר ליה: מאי טעמא עבדת הכי? דוד שאל את יואב מה הטעם שעשה כן שהרג רק את הזכרים.**

כא-ב

אמר ליה: דכתיב תמחה את זכר עמלק, יואב קרא זכר בקמץ, והיינו הזכרים.

אמר ליה: והא אנן זכר קרינן. דוד טען לו שאנחנו קוראים זכר בצירי או בסגול, ומשמעו בין זכרים ובין נקבות,

אמר ליה: אנא זכר אקרינן. יואב ענה לדוד שהמלמד שלו לימדו כשהיה קטן זכר בקמץ.

אזל, שייליה לרביה, אמר ליה היאך אקרית? יואב הלך לרבו ושאל לו איך הקרית לי,

אמר ליה זכר, ענה לו זכר בקמץ.

שקל ספסירא למקטליה, לקח יואב החרב להרגו, **אמר ליה אמאי,** שאל לו רבו למה הוא רוצה להרגו.

אמר ליה דכתיב [ירמיה מח] "ארור עושה מלאכת ה' רמיה". ארור מי שעושה מלאכת ה' שהוא מלמד תינוקות ברמיה, דהיינו שמלמדו שיבושים שהם רמיה.

אמר ליה: שבקיה לההוא גברא דליקום בארור. אמר לו רבו שיעזוב אותו ולא יהרגהו וישאר לו הקללה של ארור שנכתב בפסוק.

אמר ליה: כתיב [שם] "וארור מונע חרבו מדם". הסוף של אותו פסוק ארור מי שמונע חרבו מדם, כלומר גם מי שלא הורג את מי שצריכים להרגו הוא בארור.⁽³¹⁾

31. כתב הריטב"א שאין הפירוש שיהא בארור אם לא יהרגנו, שאם כן, למה איכא דאמרי שלא

אין צריך ריש דוכנא, וממ' עד נ' צריך ריש דוכנא, ומנ' ואילך צריך שני מלמדין.

שטרות שלא כדין גורם הפסד לבעל השטר.

אמר רב הונא: האי בר מבואה דאוקי ריחיא, אם בן מבוי אחד מעמיד ריחיים לטחון חטים לאנשי המקום ומשתכר מזה, ואתא בר מבואה חבריה וקמוקי גביה, ובא חבירו בן המבוי ומעמיד גם ריחיים באותו מבוי כדי להשתכר, דינא הוא דמעכב עילויה, דאמר ליה: קא פסקת ליה לחיותי! יכול הראשון לעכב על השני, שאומר לו אתה מפסיק את מקור פרנסתי.

לימא מסייע ליה, אפשר להביא ראיה לרב הונא מברייתא.

דחניא: מרחיקים מצודת הדג מן הדג כמלא ריצת הדג. צייד שנתן עיניו בדג עד שהכיר חורו שמשם הוא מגיע, והניח מזון במקום שהדג יוכל לראות את המזון ועי"ז יגיע למצודה, אסור לשאר ציידין להניח מצודתם שם, אלא צריכין להרחיק מצודתם שיעור מלא ריצת הדג. שואלת הגמרא וכמה הוא השיעור.

אמר רבה בר רב הונא: עד פרסה, השיעור הוא פרסה.

איכא דאמרי קטליה. ואיכא דאמרי לא קטליה. יש אומרים שהרגו לבסוף, ויש אומרים שלא הרגו לבסוף.

ואמר רבא: מקרי ינוקא, מלמד תינוקות, שתלא, פועל שעובד בשדה ובכרם לשתול ולטפל בכל מה שצריך ומקבל על זה שכר, טבחה, שוחט, ואומנא, מקיז דם, וסופר מתא, סופר העיר שכותב ס"ם⁽³²⁾ או שטרות, כולן כמותריין ועומדין נינהו. כל אלו אם קלקלו ולא עשו כמו שצריך, יכול לסלקן בלא התראה אף על פי שלא התרו בו קודם לכן.

כללא דמילתא: כל פסידא דלא הדר מותרה ועומד הוא. כלל הדבר כל שיש הפסד שאי אפשר לתקנו על ידי שמתרשל בעבודתו, הרי הוא כמותרה ועומד שאם יקלקל יסלקנו. ובכל הנ"ל ה"ז הפסד שאי אפשר לתקנו, במלמד תינוקות מפני שאם מלמדם טעות אחר כך קשה להוציא מהם.⁽³³⁾ ובפועל שעובד בשדה על ידי פשיעתו אין הנטיעות גדלות יפה כמו שהיו ראויות ליגדל. ובטבח אם שוחט שלא כדין הרי הוא מטריף הבהמה. ובמקיז דם אם אינו משגיח כראוי הרי הוא יכול להרוג בני אדם. וסופר מתא הרי כותב ס"ת בטעות,⁽³⁴⁾ ואם כותב

33. כן פירש רש"י, ותוס' הקשו, שהרי רבא סובר לעיל דשבשתא ממילא נפקא, לכן פירש שבזמן שמלמדם טעויות הרי הם מתבטלים מתורה, ואותה שעה אין יכולין להחזיר לעולם.

34. כן פירש רש"י, ותוס' כתבו דאין זה נקרא פסידא דלא הדר שהרי אפשר להגיהו ולתקנו, לכן פירש שכותב שטרות.

קטלי, ועוד שהפסוק מדבר במלחמת ז' עממין. אלא כלפי מה שאמר לו מה אתה מקפיד עלי אם אני עומד בארור, אמר לו יואב דין לי עליך שבגללך עברתי על מש"כ וארור מונע חרבו מדם, שלא הרגתי את הנקבות שבעמלק, ומחמת זה י"א שהרגו, וי"א שלא הרגו כיון שהיה בשוגג.

32. כן פירש רש"י, ותוס' פירשו שכותב שטרות.

הונא תלוי במחלוקת רבנן ורבי יהודה, ורב הונא אמר כרבי יהודה.

ודוחה הגמרא: **אפילו תימא רבנן**, אפשר להעמיד דברי רב הונא אפילו כרבנן, **עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי יהודה התם**, הטעם של רבנן שחולקים על רבי יהודה שם, **אלא דאמר ליה אנא קמפלגינא אמנוזי**, שיכול לומר בעל החנות שמחלק אגוזים לחבירו, אני מחלק אגוזים, **את פלוג שיוסקי**, אתה יכול לחלק שקדים, אם כן, איני מקפח פרנסתך, **אבל הכא, אפילו רבנן מודו, דאמר ליה קא פסקת ליה לחיותי**. כאן בנידון של רב הונא גם רבנן מודים, שהרי על ידי שפותח כאן עוד חנות הוא לוקח מהראשון קונים.

מיתבי קושיא על רב הונא מהברייתא: עושה אדם חנות בצד חנותו של חבירו, ומרחץ בצד מרחצו של חבירו, ואינו יכול למחות בידו, מפני שיכול לומר לו אתה עושה בתוך שלך ואני עושה בתוך שלי.

הרי מפורש בברייתא שיכול לפתוח חנות בצד חנותו של חבירו, וכן לעשות מרחץ שבאים אנשים שם להתרחץ ומשלמים על זה, ליד המרחץ של חבירו, ואין יכול למחות בידו שיורד לאומנתו, מפני שאומר לו אני עושה בתוך הרשות שלי ואתה עושה בתוך הרשות שלך. מבואר כאן דלא כרב הונא.

ומתרת הגמרא: **תנאי היא הדין של רב הונא הוא מחלוקת תנאים, דתניא, כופין בני מבואות זה את זה**, בני מבוי יכולין להכריח זה את זה **שלא להושיב ביניהן לא חייט**, היינו שלא להשכיר בית במבוי, לאיש שבא ממקום אחר ורוצה להיות כאן חייט, אם יש

מוכח מכאן שאף על פי שלא זכה עדיין הצייד הראשון בדג, מכל מקום, צריכים הציידים האחרים להרחיק מצודתם משם כדי שלא לקפח פרנסתו, אם כן, הוא הדין בנידון של רב הונא.

דוחה הגמרא: **שאני דגים דיהבי סייארא**. שונה הוא המקרה של דגים, משום דהדרך הוא שמיד שראו הדגים את המזונות באותו מקום, רצים הם למקום הזה, לכן כיון שהכיר זה את חורו של הדג ונתן מזונות בתוך השטח שיכול לראותו, הרי הוא בטוח שילכדנו, ונחשב מדרבנן כמו שבא לידו, שהרי כבר עשה פעולה שגורמת לו ללכוד הדג הזה, לכן אסור לחבירו לקחת ממנו הדג. אבל במקרה של רב הונא הרי בעל הריחיים הראשון לא עשה שום פעולה באנשים שיבאו אצלו, אפשר שבזה יכול לומר השני מי שבא אצלך יבא ומי שבא אצלי יבא.

אמר ליה רבינא לרבא: לימא רב הונא דאמר כרבי יהודה, האם נאמר שרב הונא סובר כרבי יהודה ולא כרבנן?!

דתנן: רבי יהודה אומר: לא יחלק חנוני קליות ואגוזין לתינוקות מפני שמרגילן אצלו, וחכמים מתירין. רבי יהודה סובר שאסור לחנוני לחלק לתינוקות שבאין אצלו לקנות, קליות ואגוזים, מפני שע"ז בפעם הבאה כשהוריהם ישלחו אותם אל החנויות לקנות, ילכו דוקא אצל החנוני הזה שמחלק קליות ואגוזים, ונמצא מקפח את שאר החנויות. וחכמים מתירין. והבינה הגמרא שהם חולקין בעצם הדין האם מותר לאחד לירד לאומנות השני, לגרום שיתמעטו הקונים אצל השני, ואם כן, הנידון של רב

לעכב עליו מלעשות בעיר הזאת חנות וכיוצא בזה.

בר מבואה אבר מבואה דנפשיה, לא מצי מעכב. בן מבוי אינו יכול לעכב על חברו בן אותו מבוי מלפתוח חנות או שאר אומניות, וזהו כרבנן דרשב"ג, ולא כרב הונא שסובר כרשב"ג.

בעי רב הונא בריה דרב יהושע: בר מבואה אבר מבואה אחרינא, מאי?

תיקי.

רב הונא בריה דרבי יהושע מסתפק האם בן מבוי זה יכול לעכב לבן מבוי אחר שגר בעיר הזאת, מלפתוח במבוי הזה חנות וכיוצא בזה, האם נאמר שכיון שהוא גר בעיר הזאת נחשב לשכנו, והרי רבנן סוברים שאינו יכול לעכב את שכנו, או שכיון שאינו גר באותו מבוי אינו נחשב לשכנו ויכול לעכב עליו.⁽³⁵⁾

אמר רב יוסף: ומודי רב הונא במקרי דרדקי דלא מצי מעכב, מלמד תינוקות שרוצה להיות מלמד באותו מבוי, אף שיש שם כבר

כבר חייט אחר במבוי הזה. **ולא בורסקי,** מעבד עורות, **ולא מלמד תינוקות,** ⁽³⁵⁾ ולא אחד מבני בעלי אומניות, ולשכנו אינו כופיהו, לשכנו שגר באותו מבוי אינו יכול לעכבו מלהיות חייט ובורסקי וכל הנזכרים לעיל, ורק למי שבא ממקום אחר להיות כאן חייט ושאר דברים יכול לעכבו.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף לשכנו כופיהו. רשב"ג חולק על תנא קמא וסובר שגם לשכנו שגר באותו מבוי יכול לעכבו. נמצא שרב הונא סובר כרשב"ג, והברייתא הקודמת עושה אדם חנות בצד חנותו של חברו, סוברת כתנא קמא, דהיינו רבנן.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע: פשיטא לי, בר מתא אבר מתא אחריתי מצי מעכב, פשוט לי שבן העיר הזאת יכול לעכב לבן עיר אחרת שלא לפתוח כאן חנות, אם יש שם כבר חנות אחרת, וכן להיות אחד מבעלי האומניות כשיש כבר אחר באותה העיר. ואפילו לרבנן שסוברים לשכנו אינו כופיהו.

ואי שייך בכרנא דהכא, לא מצי מעכב. אם הוא משלם מס גולגלת למושל העיר הזאת, נחשב כבן העיר הזאת. ואין יכול חברו

מבואר שיכול לעכב, ואם נאמר שמדובר בבן עיר אחרת, למה כתוב בברייתא שיכולין לעכב עליו בני אותו מבוי, משמע שרק אם בא לפתוח באותו מבוי יכולין לעכב עליו, אבל אם בא לפתוח במבוי אחר אין יכולין לעכב עליו, ואם הוא בן עיר אחרת אפשר לעכב עליו שלא לפתוח בכל העיר הזאת. ותירצו הרמב"ן והרשב"א והר"ן שמדובר בן עיר אחרת שנותן כרנא, שאי אפשר לעכב עליו לפתוח בכל העיר, אבל באותו מבוי אפשר לעכב עליו, שאינו

35. כתבו תוס' בשם ר"י שהכונה מלמד תינוקות נכרים, שאם הוא מלמד תינוקות ישראל, תורה, אינו יכול לעכבו אפילו בא ממקום אחר. והר"ש חולק על זה וסובר דגם מלמד תינוקות ישראל יכול לעכבו, אם הוא בא ממקום אחר וכבר יש מלמד אחר באותו מבוי.

36. הקשו הראשונים לפי' הצד שבן מבוי זה אינו יכול לעכב על בן מבוי אחר, הרי כתוב בברייתא לעיל כופין בני מבואות זה את זה וכו',

מלמד אחר אי אפשר לעכב עליו. (37)

דאמר מר (עזרא תיקן להן לישראל שיהו מושיבין סופר בצד סופר. ואי אפשר לעכב עליו.

שואלת הגמרא: **וניחוש דילמא אתי לאיתרשולי**, נחשוש שמא יבא להתרשל כשרואה שאי אפשר לעכב עליו אף על פי שיש כבר אחר, וכמו שסובר רבא לעיל בע"א דלא מסלקין הראשון מפני השני שלא יבא להתרשל. **אמר ליה** (38)

כב-א

קנאת סופרים תרבה חכמה. כשיהיו שני מלמדים ייראו זה מזה שלא יאמר השני עליו שאינו מלמד טוב, ומתוך כך יזהרו ללמד טוב.

אמר רב נחמן בר יצחק: ומודה רב הונא בריה דרב יהושע ברוכלין המחזירין בעיירות דלא מצי מעכב. רוכלין המוכרין בשמים לנשים להתקטש בהן, ודרכן ללכת ממקום למקום למכור סחורתן, אי אפשר לעכב עליהן מלמכור כאן.

דאמר מר, עזרא תקן להן לישראל שיהו רוכלין מחזירין בעיירות, כדי שיהו תכשיטין מצויין לבנות ישראל. וכיון שהוא תקנת עזרא אי אפשר לעכב.

והני מיילי לאהדורי. אבל לאקבועי לא. הדין שאין יכול לעכב זהו דוקא ברוכלין המסבבין במבואות ובבתים למכור סחורתן ואחר כך חוזרין למקומן, אבל אם באין לקבוע מקומן בעיר הזאת למכור סחורתן, יכולין לעכב עליהן. **ואי צורבא מרבנן הוא אפילו לאקבועי נמי,** אם הרוכל הוא תלמיד חכם, מותר לו גם לקבוע מקומו בעיר עד שימכור סחורתו, משום שטרוד בלימודו ואין דרכו להסתובב ממקום למקום, לכן התירו לו גם לקבוע מקומו.

כי הא דרבא, שרא להו לרבי יאשיה ולרב עובדיה לאקבועי דלא כהלכתא, כמו שמצינו שרבא התיר לרבי יאשיה ולרב עובדיה לקבוע מקומם בעיר, אף על פי שזהו שלא כדין, שהרי עזרא התיר רק לחזור בעיירות ולא לקבוע, מכל מקום, התיר רבא לפנים משורת הדין.

מאי טעמא מה הטעם שהתיר?

כיון דרבנן נינהו, אתו לטרדו מגירסייהו. כיון שהם רבנן אם יצטרכו לחזור בעיירות יטרדו מגירסתם.

הנהו דיקולאי מוכרי סלים, ויש אומרים מוכרי יורות, דאייתו דיקלאי לבבל, שהביאו סליהן או יורות שלהן לבבל למכור, אתו בני מתא קא מעכבי עלויהו, באו בני המקום

37. לפי ר"י הנ"ל אף אם בא מעיר אחרת, ולפי הר"ש דוקא אם הוא גר באותו מבוי אין יכול לעכבו.

38. רש"י ותוס' אין גורסים כל הסוגריים הזה שלא מצינו בשום מקום שעזרא תיקן כן.

שכינו, אבל בן מבוי אחר י"ל שנחשב שכינו. ורבינו יונה והריטב"א תירצו שכאן מדובר שבן מבוי אחר שגר במקום רחוק באותה העיר, רוצה לפתוח חנותו סמוך לאותו מבוי, בבתים הסמוכים לו מחוץ למבוי, ועל זה הסתפק רב הונא ברי' דר"י, אבל לפתוח באותו מבוי בודאי שיכול לעכב כמבואר בבביתא הנ"ל.